

Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumi Teataja

Nr. 8.

4. novembril 1932.

Nr. 8.

Hariduse- ja sotsiaalministri avaldus ministeeriumi juhtimisele asumise puhul.

Kesk- ja kutsekooli õpetajaameti kandidaadi pedagoogilise ülesande täitmise ja aruande koostamise ning kandidaatidele kursuste korraldamise määrus.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi Teaduse- ja kunstiosakonna 1932 a. 1. novembri ringkiri nr. 2361 likvideeritud koolide kroonikate koondamise asjas Riiklisse Keskharhiivi.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi Koolivalitsuse 1932 a. 20. oktoobri ringkiri nr. 32033 keskkooli ajaloo õppekava muutmise asjas.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi Koolivalitsuse 1932 a. 25. oktoobri ringkiri nr. 32071 õpetajate karskusepäeva ja õpilastele võistluskirjutuse korraldamise asjas.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi Koolivalitsuse 1932 a. 31. oktoobri ringkiri nr. 32119 õppejõudude ametisse seadmise asjas ühisalgkoolidesse.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi Tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse 1932 a. 19. oktoobri ringkiri nr. 41400 ministeeriumi poolt hoolekande alal määratud toetusummade omavalitsuste eelarvetesse ja aruannetesse võtmise asjas.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi Tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse 1932 a. 1. novembri ringkiri nr. 4317/97 hoolekandelise abi andmise asjas Eestis viibivatele Leedu kodanikkudele.

Hariduse- ja sotsiaalministri avaldus ministeeriumi juhtimisele asumise puhul.

Asudes Riigikogu volitusel Eesti Vabariigi Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi juhtimisele, on minu sügavamaks äratundmiseks, et töö, mis seni tehtud Eesti rahva hariduse, teaduse ja kultuuri arendamise alal, moodustab jäädava põhiväärtuse meie rahva elus ning arengus.

Emakeelse kooli püüded, rahva suurte hulkade tegevus kultuuriliste ning majanduslike seltside ümber — see oli juba pikka aega enne Vabadussõda aäsiks, kus meie rahvas arendas ning kaotas oma vaimlist jõudu, selgitas sihte, omandas kogemusi ja valmistus ette iseseisvana rahvana ajaloo areenile astumiseks, demokraatliku riigi loomiseks ning arendamiseks. Nüüd on emakeelse kooli paleus teostunud monumentaalseks haridushooneks, mille kõrgemas tipus teadust süvendav ning rahva sekka kandev Ülikool. See haridushoone peab jääma ja jääb püsima, arenedes ning tihe-

nedes. Ta on Eesti rahva iseolemise vääramatuks kindlustuseks. Temale on rajatud meie rahva majanduslik ning ühiskondlik edu kui ka sisemine kasvamine alates noorsoost, kultuuriline areng kõige-külgselt, nüüd ja seda rohkem tulevikus hääd vilja näidates.

Suur töö on tehtud ka meie rahva tervise ning sotsiaalse heaolu alal. Selle töö suurus ning tulemused on seda hinnatavamad, et siin jooksevad kokku kohustused ning ülesanded mitte üksi olevikust, vaid ka lähemast-kaugemast minevikust. Ka neid ülesandeid tuleb Eesti rahval täita oma jõu kindlustamiseks ja arendamiseks tuleviku jaoks.

Kooliharidus — algharidusest kuni kõrgemani — on üldise edu tähtsaim tegur ja kindlaim relv igale elluastujale. Kasvatus — kodus, koolis ja usu ning eetika mõistete kaudu — teeb üksiku inimese kohuseteadlikuks ühiskonna liikmeks ja riigikodanikuks, süvendab inimsuse aadet. Kutseoskus annab kätte kindla vahendi majandusliku elujärje loomiseks. Süvenenud teadus tõstab arengu versta-postid ikka kaugemale edasi kõigi eluprobleemide käsitlemisel ja lahendamisel. Kunst ja kirjandus on ka omalt poolt kõige selle kauni leidjaks, äratajaks ja elustajaks, mida peidab eneses inimese hing ja vaim. Hool hingelise ja kehalise tervise eest hoiab ja kasvatab rahva tähtsamat vara. Hool sotsiaalse heaolu eest aitab teha elu inimväärseks ja kõvendab kohusetunnet teiste ning üldsuse vastu.

Kas saab nende tööd, kes neid väärtusi rahvasse istutavad ja kannavad, kaaluda üles materiaalse hindamisega? Ei, rahva tuleviku pärast mitte.

Senised saavutused olid võimalikud suure ning tõsise koostöö kaudu ministeeriumi juhtivate jõudude ja kõigi nende osavõtul, kes on võtnud oma eluülesandeks rahva hariduse, kultuuri, hingelise ning kehalise tervise ja sotsiaalse heaolu tõstmise.

Seda usalduslikku koostööd, ühist tahet, vajab Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi ala ka nüüd. Mitte üksi tegelik ülesannete täitmine, vaid ka sihtjoonte selgitamine ning rajamine on ühise koostöö looming.

Auväärilised kaastöölised! Soovin ja lootan, et sõbralik koostöö kestab raugematult edasi tõsises vastastikus usalduses ja toetuses ka meie eelseisval tööal.

Rasked ajad, võibolla ka tänamatud ajad, on võidetavad ja mööduvad.

Meie ilusamaks kohuseks on oma töö ning aadete kaudu ka rahvasse kanda senisest veelgi rõõmsamat ning teguvõimsamat optimismi, julgust ja enesekindlust nüüd ning tulevikuks.

Eriti aga — istutada seda meile usaldatud noortesse!

Tallinnas, 3. novembril 1932 a.

HUGO KUKKE,
Hariduse- ja sotsiaalminister.

AMETLIK OSA.

Kesk- ja kutsekooli õpetajaameti kandidaadi pedagoogilise ülesande täitmise ja aruande koostamise ning kandidaatile kursuste korraldamise määrus.

RT 85—1932.

Alus: Õppejõudude teenistuse seaduse §§ 22, [25, 26 ja 27 (RT 59—1931).

§ 1. Õpetajaameti kandidaat lahendab kutsekomisjoni poolt talle määratud pedagoogilise ülesande kirjalikult ja esitab selle töö teise praktika-aasta 1. maiks haridusenõunikule.

§ 2. Kui õpetajaameti kandidaat peale § 1 nimetatud pedagoogilise ülesande lahendamise on koostanud veel mõne teise töö pedagoogika, didaktika, metoodika, oma eriaine või muult alalt, siis saadab ta ka selle haridusenõunikule või näitab selle ilmumise kohta, kui see on avaldatud trükis.

Ühes pedagoogilise tööga (§ 1) esitab õpetajaameti kandidaat kirjaliku aruande oma praktikaaja pedagoogilise tegevuse kohta.

§ 3. Aruanne pedagoogilise tegevuse kohta peab sisaldama:

1) ülevaatliku kirjelduse praktikaaja väliste töötingimuste (kooli ruumid, seaded, õppevahendid, kooli tüüp, klassi koostis j.m.) ja töökäigu kohta;

2) ülevaate oma õppe- ja kasvatusetööst ja selle töö tulemustest koolis;

3) ülevaate selles töös tekkinud ja selgitust vajavatest küsimustest;

4) ülevaate kirjanduse ja muude õppevahendite tarvitamisest, mis õpetajaameti kandidaat kasutanud enda üldise ja pedagoogilise hariduse täiendamiseks praktikaaja kestel.

§ 4. Aruanne peab olema koostatud § 3 toodud punktide järjekorras, kõik esitatud materjal kirjutatud käsitsi või masinal selgelt loetavalt poole poogna kaustas ja paberile jäetud vabad ääred märkuste tegemiseks.

§ 5. Paragrahv 1 nimetatud tähtjaks esitab haridusenõunikule Õppejõudude teenistuse seaduse § 25 tähendatud õpetajaameti kandidaadi tööd jälginud lähem nõuandja-koolinõunik, koolijuhataja või vanem vilunud õpetaja kirjaliku arvamuse kandidaadi pedagoogilise töö tulemuste kohta praktikaaja kestel.

§ 6. Haridusenõunik tutvub esitatud materjalidega, eriti kandidaadi pedagoogilise aruandega ja esitab need Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsusele, kes hiljemalt 12. maiks saadab kogu materjali või pedagoogilise ülesande lahendused vastavalt Õpetajakutse omandamise määruse § 11 (RT 110 — 1931) kas Tartu ülikooli juures asuva kutsekomisjoni esimehele või Tallinna pedagoogiumi direktorile.

§ 7. Kutsekomisjonile esitatud materjalid (§ 6) vaadatakse läbi kutsekomisjoni poolt, kusjuures kandidaadi pedagoogilise ülesande lahendus ja aruanne kuuluvad komisjoni poolt hindamisele ning neid materjale kasutab kutsekomisjon õpetajaameti kandidaatidele korraldatavatel kursustel.

§ 8. Õpetajaameti kandidaatide kursuste töö koosneb ettekannetest kutsekomisjoni liikmete, ülikooli metoodika õpetajate, Tallinna pedagoogiumi õppejõudude või kutsekomisjoni poolt kutsutud isikute poolt, nende ettekannete arutlusest, praktikaajal tekkinud küsimuste selgitamisest ja õpetajaameti kandidaatide aruannete arutamisest.

Pedagoogilise ülesande lahenduse hindamise kava ja kursuste lähema töökava määrab kutsekomisjon.

§ 9. Kursused korraldatakse maikuu lõpul või juunikuu esimesel poolel ja kestavad 3 päeva. Kursuste ligema tähtaja määrab igakord Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsus hiljemalt 2 nädalat enne nende algust vastava kutsekomisjoni esimehe ettepanekul. Kursuste tegevust juhatavad ja korraldavad Tartu ülikooli ja Tallinna pedagoogiumi juures asuvad kesk- ja kutsekooliõpetajate kutsekomisjonid.

§ 10. Kursuste töötulemustest teatab kutsekomisjoni esimees Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsusele hiljemalt 20. juuniks, esitades kogu materjalidega ühtlasi komisjoni hinnangud või seisukohad õpetajaameti kandidaatide pedagoogiliste ülesannete lahendamise ja aruande kohta.

§ 11. Tasu normid kursuste õppejõududele määrab Hariduse- ja sotsiaalminister hiljemalt 2 nädalat enne kursuste algust. Tallinnas, 31. oktoobril 1932. Nr. 32118.

Hariduse- ja sotsiaalminister J. Hünerson.

Koolivalitsuse direktor P. Mägraken.

Teaduse- ja kunstiosakonna direktor G. Ney.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi Teaduse- ja kunstiosakonna 1. novembri 1932 a. ringkiri nr. 2361 maa- ning linnakoolivalitsustele ja vähemusrahvuste kultuurvalitsustele, koolide ülalpidajaile ja koolijuhatajaile likvideeritud koolide kroonikate koondamise asjas Riiklisse Keskarhiivi.

Omakultuuri, eriti ajaloolise kultuuri huvides kui ka rahvusliku hariduse õigeks korraldamiseks vajame eesti pedagoogilise mineviku tundmist, vajame eesti kooli ja hariduse ajalugu. Senini ilmunud teosed sel alal on niivõrd vananenud või puudulikud, et praeguste nõuete kohaselt neid peaaegu arvestada ei saa. Puuduste kõrvaldamiseks tuleks korraldada uurimisi, milleks aga materjalid niivõrd

lialli paisatud ja raskesti kättesaadavad, et paratamata tuleb mõelda nende koondamisele. Väga väärtuslikku materjali võivad pakkuda muuseas õppenõukogude protokollid ja koolikroonikad, eriti vanemate koolide omad. Koolivõrgu ümberkorraldamisel on aga mitmed vanad koolid lõpetanud oma tegevuse, mille tõttu niisuguste koolide protokolle ja kroonikaid varitseb kaotsimineku hädasoht.

Et päästa ajalooliselt väärtuslikku materjali hävinemise eest, teeb Hariduse- ja sotsiaalministeerium korralduse, et kõikide juba suletud ja sulgemisele tulevate koolide õppenõukogu protokollid ja kroonikad saadetakse Riiklisele Keskarhiivile Tartus, kus tagatud nende alalhoidmine ja võimaldatud uurimine kõigile.

Hariduse- ja sotsiaalminister J. Hünerson.

Teaduse- ja kunstiosakonna direktor G. Ney.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse 1932 a. 20. oktoobri ringkiri nr. 32033 maa- ning linnakoolivalitsustele, vähemusrahvuste kultuurvalitsustele ja keskkoolide juhatajaile keskkooli ajaloo õppekava muutmise asjas.

Õppe- ja kasvatusetöö ülevälve teostajad on juhtinud HSM Koolivalitsuse tähelepanu keskkooli kavadege antud III, IV ja V klassi ajaloo materjali mitteühtlasele jaotusele. Kuna III klassi kursuse läbivõtmisel jääb aega üle, ei jatku seda IV ja V klassi kursuse läbivõtmiseks.

Keskkooli ajaloo kava sama puuduse kohta on võtnud seisukohta ka III üleriiklik ajaloo-õpetajate kongress.

Seepärast muudan 1. nov. s.a. arvates 3-me viimase keskkooli klassi ajaloo kursuse järgmiselt:

III kl. — Itaalia humanismist kuni Valgustuse ajastuni (exclusive).

IV kl. — Valgustuse ajastust kuni 1848/49 a. liikumiseni.

V kl. — XIX s. 48/49 aastate liikumistest kuni olevikuni.

Kodumaa ajalugu tuleb kohandada ülalmainitud jaotusele:

III kl. — kuni Rootsiaja lõpuni,

IV kl. — kuni teoorjuse ajani (excl.),

V kl. — kuni olevikuni.

Hariduse- ja sotsiaalminister J. Hünerson.

Koolivalitsuse direktor P. Mägraken.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse 1932 a. 25. oktoobri ringkiri nr. 32071 maa- ja linnakoolivalitsustele, koolinõunikudele ning koolide juhatajaile ja õpetajaile õpetajate karskusepäeva ja õpilastele võistlusekirjutuse korraldamise asjas.

1. Eesti Õpetajate Liidu karskusekasvatusetoimkond korraldab 1932 a. 28. ja 29. detsembril Tallinnas õpetajate II karskusepäeva, kus

tulevad arutusele järgmised küsimused: ülevaade viimaste aastate tööst, karskuseõpetus ja tervishoid, õpetaja karskusekasvatajana, õpetaja isik karskusekasvatustöös, õpilaste isetegevus, ülevaade lootuseringide tööst, tegelikke tööküsimusi lootuseringis. Päevast võivad võtta osa hääleõigusega kõik õpetajad, hooltekogude ja lastevanemate esindajail on sõnaõigus, külalistena ja asjatundjaina kutsutakse päevale kõik koolinõunikud ja koolivalitsuste juhatajad.

Et ülaltähendatud õpetajate karskusepäeval käsitletakse küsimusi, mis tihedalt seotud kooli kasvatusetööga ja koolide õppekavade, soovitab HSM Koolivalitsus õppejõududele ja teistele asjast huvitatud haridusetegelastele võtta osa tähendatud karskusepäevast.

2. Eelmiste aastate eeskujul korraldab Eesti Õpetajate Liidu karskusekasvatusetoimkond käesoleva kooliaasta 5. märtsil VII võistlusekirjutuse alg- ja täiendusekooli õpilastele selleks võistluseks õpetaja E. Rungi poolt koostatud brošüüri järgi „Kuidas täidame oma kohuseid“.

Kuna ülaltähendatud võistlusekirjutused toovad koolitöösse teataval määral värskust, aitavad luua tööelelust ja juhivad õpilasi ühiskondlikkude küsimuste hoolsale käsitlemisele ja et eelmistel aastatel korraldatud võistlusekirjutused on toimunud rahuldavalt, soovitab HSM Koolivalitsus alg- ja täiendusekoolidele võtta osa Eesti Õpetajate Liidu poolt 1933 a. 5. märtsil korraldatavast võistlusekirjutusest.

Direktor P. Mägraken.

Sekretär J. Feldmann.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse 1932 a. 31. oktoobri ringkiri nr. 32119 maa- ning linnakoolivalitsustele, vähemusrahvuste kultuurivalitsustele, õppejõude valivatele asutistele ja algkoolide ülalpidajatele õppejõudude ametisse seadmise asjas ühisalgkoolidesse.

Av. algkoolide seaduse § 5 järgi algkool võib olla ühiskool, ja algkoolid, välja arvatud ainult üksikud suuremates linnades, ongi ühiskoolid, olles seega õppe- ja kasvatusasutisteks mõlemast soost lastele. Sama seaduse § 61 põhjal on õpetaja kohuseks õppe- ja kasvatusetöö tegemine algkoolis, valve õpilaste järgi koolis, internaadis ning vajaduse puhul ka väljaspool kooli. Arvestades õpilaste soost sõltuvaid erilisi ülesandeid õppe- ja kasvatusetöö alal, peab õpetajate koosseis ühisalgkoolis olema moodustatud sarnaselt, et õpetajad suudaksid täita kõiki neil lasuvaid kohustusi, s.o. et nad suudaksid õpetada õpilastele soolt erinevaid aineid (käsitöö, võimlemine) ja võiksid olla kasvatajaiks ja nõuandjaiks nii poeg- kui tütarlastele. Teiste sõnadega — ühisalgkoolis peavad olema ametis mõlemast soost õppejõud selleks, et kool suudaks täita temale seadusega pandud õppe- ja kasvatusetöö ülesandeid.

Et mitmel pool ühisalgkoolides ei ole kinni peetud ülaltoodud põhimõtetest ja nõudmistest, mis raskendab õppe- ja kasvatusetööd tähendatud koolides, teeb Hariduse- ja sotsiaalministeerium Avalikkuse algkoolide seaduse § 92 (RT 46 — 1931), Õppejõudude teenistuse seaduse § 85 ja 94 (RT 59 — 1931) ja Määruse õppejõudude valimise ja ametisse registreerimise kohta § 1 (RT 67 — 1931) põhjal õppejõudude koosseisude alal ühisalgkoolides järgmised korraldused:

1. Koolis, kus on teenistuses kaks või rohkem õppejõudu, s.o. kahe ja rohkem komplektilises koolis, peab olema vähemalt üks mees- või üks naisõppejõud, mida tuleb arvestada õppejõude valivatel ja registreerivatel asutistel õppejõu vaba teenistusekoha täitmisel.

2. Õppejõu lahtiregistreerimise otsutamisel vastavast koolist on õppejõude registreeriv asutis kohustatud selgitama, kas vabanevale kohale tuleb valida mees- või naisõppejõud, ning kui selgub, et selles koolis jäävad teenistusse ainult mees- või naisõppejõud, siis teeb õppejõude registreeriv asutis kooliülalpidajale korralduse valida vabale kohale vastavalt mees- või naisõppejõud. See korraldus tuleb teha teatavaks kooliülalpidajale võimalikult ühel ajal õppejõu lahtiregistreerimise teatamisega, kuid igal juhul enne õppejõu valimiste välja kuulutamist kooliülalpidaja poolt.

3. Kooliülalpidaja, saades p. 2 tähendatud korralduse, paigutab õppejõu valimiste kuulutusse teate mees- või naisõppejõu valimise kohta vastavalt sellele korraldusele ning teeb selle korralduse teatavaks õppejõude valivale asutisele enne õppejõu valimisele asumist.

4. Ühisalgkoolis, kus on teenistuses õppejõud ühest soost ja ei ole ette näha järgneva õppeaastaks muudatust õppejõudude koosseisus, mis võimaldaks võtta teenistusse õppejõu teisest soost, võib vastav koolivalitsus ette võtta õppejõudude ümberpaigutamise ühe ja sama ülalpidaja õppeasutiste piirides.

See ümberpaigutamine võib aga toimuda ainult vastava kooli-nõuniku põhjendatud ettepanekul, milles tuleb üksikasjalikult tähendada ümberpaigutamist tingivad konkreetset asjaolud ja nende põhjused, ning ainult kooliaasta vahetusel. Peale selle tuleb ümberpaigutamise otsustamisel arvestada ka Õppejõudude teenistuse seaduse § 85 tähendatud nõudeid.

Hariduse- ja sotsiaalminister J. Hünerson.

Koolivalitsuse direktor P. Mägraken.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse 1932 a. 19. oktoobri ringkiri nr. 41400 linna-, maa-, alevi- ja vallavalitsustele ministeeriumi poolt hoolekande alal määratud toetusesummade omavalitsuste eelarvetesse ja aruannetesse võtmise asjas.

Hariduse- ja sotsiaalministeerium annab omavalitsustele mitmesuguseid toetusesummasid hoolekande alal. Osa omavalitsusi võta-

vad need toetusesummad nõuetava korra kohaselt ka oma eelarvesse, lasevad nende toetusesummade kasutamist revideerida omavalitsuse revisjonikomisjonil ja paigutavad need toetusesummad omavalitsuse aruandesse. Mõned omavalitsused ei tee seda aga mitte.

Sellel alal ühtlase korra maksma panemiseks ja riiklikkude toetusesummade kohapealse revideerimise võimaldamiseks teatab Hariduse- ja sotsiaalministeerium linna-, maa-, alevi- ja vallavalitsustele, et kõik Hariduse- ja sotsiaalministeeriumilt saadud toetusesummad hoolekande alal tulevad võtta ka omavalitsuste eelarvetesse ja aruannetesse ja anda nende summade kasutamisse puutuvad dokumendid revideerimiseks omavalitsuse revisjonikomisjonile. Selle juures tulevad nimetatud toetusesummad võtta omavalitsuste eelarvetesse ja aruannetesse, esitades neid vastavalt otstarbele (näit. toetus lahtise lastehoolekande teostamiseks, toetus N.N. asutise sisseseadmiseks j.n.e.).

Hariduse- ja sotsiaalministri eest Dr. A. Mõttus.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse 1932 a. 1. novembri ringkiri nr. 4317/97 linna-, maa-, alevi- ja vallavalitsustele hoolekandelise abiandmise asjas Eestis viibivatele Leedu kodanikkudele.

Hoolekande sead. § 4 põhjal saavad välismaalased Eestis hoolekandelist abi ainult siis, kui Eesti kodanikud on vastavas välisriigis hoolekandelise abi saamise suhtes üheõiguslikud kohapealse riigi kodanikkudega maksvate seaduste või sellekohaste lepingute põhjal. Kõik teised välismaalased, kes vajavad hoolekandelist abi, saadetakse oma kodumaale.

Kuna Leedu vabariigis Eesti kodanikud hoolekandelist abi ei saa, siis ei saa ka Eesti vabariigis anda hoolekandelist abi Leedu kodanikkudele. Analoogiliselt Leedu ametiasutuste toimimise viisile, tulevad Leedu kodanikud, kes puudustkannatajatena pöörduvad hoolekandelise toetuse saamiseks Eesti ametiasutiste poole, juhtida Leedu vabariigi esitusse. Kui aga süiski peaks tekkima möödapääsemata vajadus nimetatud Leedu kodanikkudele hoolekandelise abi andmiseks, siis tulevad kuluarved ühes isikut ja kodakondsust tõendava dokumendi ärakirjaga ja andmetega abiandmise vajaduse kohta esitada Leedu saatkonnale ja ühtlasi algatada abisaanud isiku kodumaale saatmist.

Hariduse- ja sotsiaalministri eest Dr. A. Mõttus.

MITTEAMETLIK OSA.

Teateid ametnikkude ja õppejõudude teenistusse määramise ja teenistusest vabastamise ning nende tegevuse alalt.

I.

1. Dr. Siegfried Lind on vabastatud ministeeriumi tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse abidirektori kohalt tema omal palvel, arvates 1932 a. 1. oktoobrist.

Ühtlasi avaldas Hariduse- ja sotsiaalminister Dr. Siegfried Lind'ile tänu hoolsa ja kohusetruu ametikohuste täitmise eest ministeeriumis.

2. Dr. Johannes Mälton on määratud ministeeriumi tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse abidirektoriks, arvates 1932 a. 1. oktoobrist.

II.

Õppe- ja kasvatusetöö ülevälve teostamisel Põltsamaa ühisgümnaasiumis Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt on avaldunud, et selle gümnaasiumi õpetaja Paul Pedoson on õpetanud heade tagajärgedega selles gümnaasiumis üle 12 aasta. Ta on töötanud kogu aeg hoolsalt, kohusetruult ja ennastalgavalt; tema juhatusel on osalt muretsetud, osalt valmistatud rikkalik õppevahendite kogu loodusloo alal; tema teeneks tuleb lugeda, et kooli juures on korralik kooliaed. Õppetöös oskab ta õpilasi mitte ainult huvitada, vaid ka tööle rakedada, olles ühtlasi nõudlik.

Hinnates õpetaja Paul Pedoson'i tegevust, avaldas Hariduse- ja sotsiaalminister J. Hünerson õpetajale Paul Pedoson'ile tänu kohusetruu andumise eest õpetaja ülesannetele ja loodusteaduse õpetamise ning kooli taimeaia eeskujuliku korraldamise eest Põltsamaa ühisgümnaasiumis ning andis temale Õppejõudude teenistuse seaduse § 31 põhjal kesk- ja kutsekooliõpetaja kurse loodusteaduse ja maateaduse alal.

HSM. Koolivalitsuse teadaanne õppeasutistele, mille kursused algkooli omast kõrgemal.

HSM Koolivalitsus sai Ameerika konsul härra Harry E. Carlsoni kaudu Tallinnas alamtoodud sisuga kirja.

„Rahvusvaheline Joonistuste Vahetus kutsub Teie maa koole saatma arhitektuuri- ja tehnika- ning tööstusealalisi joonestusi, samuti vabakäe joonistusi, millised meie tahame paigutada vaatamiseks Chicago Edu-aastasaja Näitusel 1933 aastal.

Meie oleme ka huvitatud saama Teie maa õpilastelt käsitöö või mõne muu ala esemeid, millel kasvatuslik iseloom.

Rahvusvahelise Joonistuste Vahetuse väljapanekud, mis esinevad õige mitmel suuremal kogunemisel, on äratanud laialdast huvi avalikkuse ees, ja meie teame, et sellel oleks suur kasvatulik väärtus, kui Teie maa oleks esindatud Chicago Ilma-messil 1933 a.

Palun, juhtige Eestimaa koole saatma materjal järgmisel aadressil:

Mr. Ren Aton
Michigan City Public Schools
Michigan City, Indiana.

Mr. Aton on Rahvusvahelise Joonistuste Vahetuse usaldusmees Eesti tarvis“.

Õppeasutised, kes soovivad reageeruda toodud üleskutsesele, võivad saata väljapanekud kas vahetumalt antud aadressil või Ameerika konsuli kaudu Tallinnas, lisades igal juhul juurde esemete nimestiku, millest ärakiri palutakse saata HSM Koolivalitsusele.

Ühtlasi Ameerika konsul Tallinnas avaldas soovi saada joonistuste vahetuse otstarbel HSM Koolivalitsuselt mõnede koolide nimed. Selle soovi kohaselt teatas HSM Koolivalitsus alamalloetletud koolide nimed ja aadressid, mida vastavaid õppeasutisi palutakse võtta teatavaks.

Tallinna tehnikum (1920 a. põhikirja ja 1928 a. seaduse põhjal töötavad),

Riigi kunsttööstuskool,
Tööstuskoolid,

Ed. Taska õppetöökoda,
Tartu poeglaste gümnaasium (tehnikalaal),

Naiskutsekoolid,

Viljandimaa poeglaste gümnaasium
(ehitusetehnika laal).

Tallinnas, 31. oktoobril 1932 a.

HSM Koolivalitsuse direktor P. Mägraken.

Sekretär J. Feldmann.

KINNITUSNÕUKOGU I OSAKONNA 1932 a. 3 OKTOOBRI OTSUSED.

Kinnitatud Hariduse- ja sotsiaalministri poolt 1932 a. 4. oktoobril.

1. Toimetus nr. 53—35 arstiabi andmise ja arstiabi kulude tasumise asjas.

Arutades Leonti Levanjuki kaebust III jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti otsusele 11. maist 1932 a., millega rahuldamata jäeti tema palve kohustada Rakvere ühishaigekassat tasuma temale arstiabi kulud ja arstiabi, Kinnitusnõukogu I osakond leidis:

Kaebaja Levanjuk on dr. Mülleri tunnistusega töölt vabastatud 8. juunist 1931 a. Nagu selgub asjatoimetusest, on tema oma kohuseid edasi täitnud kuni tööde lõpetamiseni, s.o. 25. juunini 1931 a.

Järjekult ei olnud tema haigus tegelikult sarnane, mille tagajärjeks oleks olnud töövõime kaotus tema kutsealal. Tööde lõppemisel on tema tööstusest täiesti õieti tervena välja registreeritud, kuna ta tegi tööd kuni tööde lõpetamise päevani (Küti lauavabriku juhataja kiri kaustas lhk. 16). T.T.S. § 279 järgi on töölt tervena lahkunud tööline haigekassa liige ühe kuu jooksul. Selle kuu eest on temale haigekassa ravimiskulud tasunud. Abiraha haigekassa tasuma ei olnud kohustatud, sest Levanjuk ei ole haigekassale esitanud mingit arsttunnistust uue haigestumise kohta. Endine haigus, nagu eelpool juba näidatud, tööjõudu aga tema kutse alal ei piiranud.

Ülaltoodu põhjal Kinnitusnõukogu I osakond, käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, otsustas: Leonti Levanjuk'i kaebus jätta tagajärjeta.

2. Toimetus nr. 53—37 perekonnaliikmete abiõiguslikkuse asjas.

Arutades Jaan Üts'i kaebust 5. jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti otsusele 20. maist 1932 a. tema perekonnaliikmete abiõiguslikkuse kohta, Kinnitusnõukogu I osakond leidis: Maksva haiguskindlustuse seaduse põhjal ei ole haigekassa oma liikmete perekondadele kohustatud arstiabi andma. Seaduse § 299 annab haigekassadele selleks loa. Sellepärast on Tartu üldhaigekassa peakoosoleku otsus seadusepärane, kui ta nende kassaliikmete perekonnaliikmetele arstiabi ei anna, kes haigekassa alla kuulavas ametis on ainult osalise tööjõuga. Käesoleval juhul tuleb ainult selgitada, kas kaebaja on Elva piimatalituses teenistuses täie tööjõuga või ainult osalise tööjõuga.

Kaustas leiduvate andmete järgi võib kindlasti oletada, et Üts täie tööjõuga piimatalituses ei seisa, sest 1) Eestis nii madalaid palku praegu ei maksta ja ei ole ka kunagi viimastel aastatel makstud, 2) Üts'il on toita peale enese veel 5-liikmeline perekond. Olemasolevate andmete järgi maksab tema majaperemehele 7 krooni kuus üüri. On absoluutselt võimata, et tema ülejäänud 3 krooniga elatab ära enese ja oma perekonna. Järelikult peavad temal olema mujalt sissetulekud.

Ülaltoodut arvesse võttes ei saa kuidagi oletada, et Kinnitusameti otsus oleks ebaseaduslik, mispärast käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda Kinnitusnõukogu I osakond otsustas: Jaan Üts'i kaebus jätta tagajärjeta.

3. Toimetus nr. 53—38 haiguseraha ja ravimiskulude tasumise asjas.

Arutades Aleksei Hlebnov'i kaebust V jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti otsusele 20. maist 1932 a. temale haigusraha ja ravimiskulude mittetasumise pärast Tartu üldhaigekassa poolt,

Kinnitusnõukogu I osakond leidis: Kaustas leiduvast materjalist on näha, et kaebaja on olnud haige ja ennast ravinud 4. augustist 1931 a. kuni 17. detsembrini 1931 a. Haigekassa on ravimise kui ka haiguserahade maksmise lõpetanud 17. oktoobril 1931 a. põhjendades oma teguviisi Dr. Krolli tunnistusega 17. oktoobrist 1931 a. Selle tunnistuse põhjal olevat haigekassa arvates Hlebnov terveks tunnistatud. Tegelikult aga see ei ole nii. Dr. Krolli tunnistusest selgub, et A. Hlebnov vajab ambulatoorset ravi. Töövõimeliseks saamise kohta puuduvad tunnistuses andmed. Kuna ka enne selle tunnistuse väljaandmist Hlebnov ennast ravis ambulatoorselt ja et arstide Grosdovi ja Kelderi tunnistuste järgi võib otsustada, et ta sama haigusega haige oli veel vähemalt 17. detsembrini 1931 a., siis võib arvata, et ta seisukord oli peale 17. oktoobrit sarnane kui enne 17. oktoobrit, s.t. ta oli töövõimetu. Eriti paistab see silma dr. Grosdovi kirjast Tartu üldhaigekassale nr. 687 — 20. novembrist 1931 a.

Aluseta on haigekassa väide, et haige peale 17. oktoobrit ei ole ennast kliiniliselt ravinud, nagu seda Dr. Kelder ette kirjutas, ja sellega on rikkunud arsti korraldust. Tartu ülikooli hospitaalsisehaiguste kliiniku teadaandest 21. sept. 1931 a. selgub, et haige vajab veel kliinilist ravi, kuid seda ei ole haigekassa poolt Hlebnovile võimaldatud. Arusaadav on siis, miks ka Hlebnov Dr. Kelderi ettekirjutuse kohaselt haiglasse ei läinud, vaid ennast ambulatoorselt ravis.

Kuigi kaebaja palub, et temale haiguseraha tasutaks kuni 4. veebruarini 1932, ei saa seda palvet rahuldada, kuna puuduvad igasugused andmed arstiabi tarvitamise ja haiguse kohta peale 17. detsembrist 1931.

Ülaltoodu põhjal käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda Kinnitusnõukogu I osakond otsustas: V jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti otsus 20. maist 1932 a. Aleksei Hlebnovi asjus tühistada ja Tartu üldhaigekassale ette kirjutada rahuldada Hlebnovi haiguse abirahaga kuni 17. detsembrini 1931 a.

4. Toimetus nr. 53—15 haigekassa maksu nõudmise asjas.

Arutades Hermann Ziehr'i kaebust 5. jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti otsusele 9. veebruarist 1932 a. haigekassa maksu nõudmise asjus, Kinnitusnõukogu I osakond leidis: Arvesse võttes, et 1925 aastast hilisematel aastatel H. Ziehr on tasunud haigekassa maksu korralikult, et 1925 aastal haigekassa asjaajajaks oli Samosson, kes haigekassa raha omandamise pärast on süüdi mõistetud, et tunnistajate Arras'e, Visolin'i ja Tuvi seletustega on kindlaks tehtud haigekassa maksude maksmine Samossonile 1925 aastal, võib järeldusele jõuda, et H. Ziehr haigekassa maksu 1925 a. on tasunud, kuid haigekassa ei ole seda maksu kätte saanud asjaajajalt Samossonilt. Kuna Samosson oli õigustatud haigekassa makse vastu võtma, ei ole Samos-

soni tegevuse eest vastutav H. Ziehr, mispärast temalt teistkordne haigekassa maksude maksmise nõudmine ei ole õigustatud.

Neil põhjusil, käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, Kinnitusnõukogu I osakond otsustas: 5. jsk. täoinspektori ringkonna kinnitusameti otsus 9. veebruarist 1932 a. H. Ziehr'ilt haigekassa maksude nõudmise asjus 1925 aasta eest tühistada.

RIIGIKOHTU OTSUSTEST VÕETUD SELETUSI.

Perekonnaabiraha seaduse alal.

Perekonnaabiraha seaduse muutmise seaduse (RT 53 — 1927) § 1 järgi makstakse perekonnaabiraha kõigile riigiteenijaile, kes saavad mitte üle 140 kr. kuus palka. Seaduses tarvitatud sõnad „riigiteenijaile“ ja „palka“ näitavad selgesti, et isikute väljaselgitamisel, kellel on õigus perekonnaabiraha peale, tuleb arvesse võtta ainult summad, mis isik kui riigiteenija palgana saab (Riigiteen. s. § 1). Järelikult summasid, mis isik kui mitte riigiteenija teise teenistuse eest tasuna või palgana saab, seadus arvesse ei võta, olgugi, et selle teise teenistuse eest makstud summad võib-olla tasutakse riigisummadest.

Seaduses ei leidu määrust, et riigiteenija oleks kohustatud üles andma tema poolt väljaspool riigiteenistust saadava palga või tasu juurdearvamiseks tema poolt riigiteenistuse eest saadavale palgale perekonnaabiraha saamise õiguse kindlakstegemiseks ja kuna see seaduses *expressis verbis* ei ole ära tähendatud, siis puudub küllaldane põhjus selliselt toimetamiseks. Väga õigelt tähendab kaebaja, et kui laborandi koht temale õigust ei anna „perekonnaabiraha saamiseks“, siis, vastava määruse puudumisel, ei saa seda ka „perekonnaabiraha maksmisel“ arvesse võtta.

Riigikohtu admin. os. t. nr. 357 II — 1932 a.

Õppejõudude teenistuse seaduse §§ 34, 35, 44, 49, 53, 54 ja 55 alal.

Õppejõudude teenistuse seaduse (RT 59 — 1931) § 53 alusel vabanenud määralsed õppejõud viiakse sama seaduse §§ 53 ja 54 põhjal reservi 6 kuuks. Õpetaja kutsega kohata õpetajad ja kohata õpetajaameti kandidaadid võetakse eeltähendatud seaduse § 55 põhjal reservi nende sooviavaldustel ning Õppejõudude reservi korralduse (RT 65 — 1931) § 2 järgi peetakse reservi viidud õppejõudude nimestikku ja § 7 põhjal seisavad õppejõud reservi nimestikus kõigest 6 kuud, mille juures kirjaliku sooviavalduse puhul võib reservisolemist pikendada kuue kuu võrra. Õppejõudude seaduse § 34 järele peab õppejõu valimistest üldiselt kuulutama ajalehtedes ning § 35 põhjal ei pruugi valimisi välja kuulutada üksnes juhul, kui kandidaate valitakse

õppejõudude reservist. Õppejõudude reservi korralduse § 5 järele kustutatakse Õppejõudude sead. § 49 põhjal õppejõu asetäitjaks määratud õpetaja reservi nimestikust. Nii ei seisa õpetaja asetäitjad õpetajate reservi nimestikus ja neid ei saa määralisteks õpetajateks registreerida Õppejõudude seaduse § 35 korras, sest § 35 räägib üksnes kandidaatide esitamisest registreerimiseks õppejõudude reservist, s.o. kes seisavad reservi nimestikus, mitte seda laiendades õpetajaasetäitjate peale, kuigi sisuliselt ka viimased võivad järgmise kooliaasta algusest õppejõudude reservi uuesti vastu võetud olla. Õppejõudude seaduse § 49 on ette nähtud üksnes erijuhtum., millal õpetaja asetäitjat võib registreerida määralisteks õpetajaks, kuid, nagu juba eelpool tähendatud, § 35 ettenähtud registreerimise kord ei ole õpetajate-asetäitjate peale laiendatud. Ettetoodud kaalutlustel tuleb maakoolivalitsuse ringkirja, millega vallaomavalitsustele teatavaks tehti, et nemad võivad kutsega asetäitjaid õpetajaid esitada registreerimiseks määralisteks õpetajateks ilma valimisi välja kuulutamata, lugeda mitte kooskõlas olevaks eel- tähendatud seaduse §§ 34 ja 35 ning seadusevastaseks. Hariduse- ja sotsiaalministri võimkonda kuulub õppe- ja kasvatuse töö ülevale ning valve kohalikkude koolivalitsuste tegevuse üle (Vabar. Val. ja Minister. korrald. sead. §§ 20, 23 — RT 28 — 1929, Õppe- ja kasvatuse töö ülevale sead. § 1—3, 5 j.t. — RT 59 — 1931) ja sellepärast tema oli ka õigustatud tühistama maakoolivalitsuse ringkirja. Käesoleva asja otsustamisel ei ole olulist tähtsust küsimusel, missugustel kaalutlustel maakoolivalitsus ringkirja avaldas ja missuguseid samme tema astus küsimuse selgitamiseks enne ringkirja avaldamist, sest neist asjaoludest ei olene ringkirja seadusepärassus. Õppejõudude teenistuse seaduse § 44 järele on H.S.M. Koolivalitsus asutiseks, kellele võib kaevata maakoolivalitsuste otsuste peale õpetajate registreerimise asjus ja sellepärast, kui H.S.M. Koolivalitsus seletas temale esitatud üldise küsimuse kohta, et Õppejõud. teen. sead. § 49 põhjal õppejõudude reservist ametisse nimetatud õpetaja asetäitjat võib valvolikogu valimisi välja kuulutamata esitada registreerimiseks määralisteks õpetajaks, siis võis ju see seletus maakoolivalitsusele tõukeks olla tühistatud ringkirja avaldamiseks. Kuid H.S.M. Koolivalitsuse seletus ei tee veel seda ringkirja seadusepäraseks. Samuti ei ole käesoleva asja otsustamisel olulist tähtsust asjaolul, et H.S.M. Koolivalitsuse poolt kirjas antud seletus oli maakoolivalitsuse ringkirja tühistamisel Koolivalitsuse enda poolt alles õiendamata ja Hariduse- ja sotsiaalministri poolt tühistamata, sest Hariduse- ja sotsiaalministri otsuse tagajärjel on H.S.M. Koolivalitsuse seletus oma tähtsuse kaotanud ja võttes asja oma otsustamisele, on Hariduse- ja Sotsiaalminister H.S.M. Koolivalitsuse osavõtu selle asja lahendamiseks kõrvaldanud, mispärast H.S.M. Koolivalitsusel ei olnud enam põhjust tagasi võtta või õiendada oma seletust ja nõuda maakoolivalitsuselt, et viimane ka oma ringkirja, mis seoses selle seletusega, ise tühistaks või õiendaks.

Avalikkude raamatukogude seaduse § 8 alal: riigi poolt antava toetuse vähendamisest.

Arutades O. alevivolikogu kaebust Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi korralduse peale raamatukogu toetuseraha vähendamise asjas, on Riigikohus leidnud, et O. alevivolikogu kaebus, milles palutakse rühistada Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi korraldust avaliku raamatukogu toetuseraha vähendamise kohta 50% võrra, tuleb tagajärjeta jätta, sest nagu nähtub Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koollivalitsuse seletusest Riigikohtule, on see vähendamine tingitud riigi majanduslikkudest raskustest ja kultuuriliste krediidide vähendamisest Riigikogu poolt.

Neil põhjustel on Riigikohus otsustanud jätta O. alevivolikogu kaebus tagajärjeta.

Riigikohtu admin. os. t. nr. 682 II — 1932 a.

Tervishoiu alal: nakkushaiguste ravimise ja taudide vastu võitlemise kulude tasumine.

Asja arutanud, poolte seletused ja prokuröri arvamuse kuulanud leiab Riigikohus, et Viru Maavalitsuse kaebus tuleb tagajärjeta jätta järgmistel põhjustel: RT 145/146 — 1920 väljakuulutatud määruse alusel on Hariduse- ja sotsiaalministeerium kohustatud tasuma Maavalitsustele ainult teatud haiguste ravimise kulusid, mitte aga tüüfuse ja sarlaki ravimise kulusid. Hariduse- ja Sotsiaalministeerium on kohustatud selle määruse järele kulusid tasuma, mis tehtud tüüfuse ja sarlaki taudi vastu võitlemiseks, mitte aga nende ravimiseks tehtud kulusid, nagu Riigikohus omas otsuses*) adm. toim. nr. 303—1931 a. juba seletanud. Kuna aga Virumaal sarnaseid taude ei ole olnud, nagu nähtub ministeeriumile esitatud aruandest, ja ka Maavalitsuse palvest ministeeriumile, milles palutakse nakkushaiguste ravimise peale kulutatud summade tasumist, mitte aga taudide vastu võitlemiseks kulutatud summade tasumist, siis on ministeerium õieti palve rahuldamata jätnud. Maavalitsuse voliniku seletus Riigikohtus, et palutud on just taudide vastu võitlemiseks kulutatud summade tasumist, on vastolus nii aruandes tähendatud andmetega kui ka Maavalitsuse enese palves toodud põhjustega ja on paljasõnaline ning tõendamata, millepärast ei põhjusta ministeeriumi otsuse tühistamist. Aruandest nähtub, et tüüfus ja sarlak on olnud Virumaal ainult üksikutel juhustel, mitte aga massiliselt, missugusel korral ainult võiks jutt olla taudist.

Riigikohtu admin. os. t. nr. 700 II — 1932 a.

*) Selle otsuse motiivid on avaldatud ajakirjas „Õigus“ 1931 a., lk. 292—293.

Tervitusi Eesti koolide õpilastele Austraaliast.

Neil päevil saabus Hariduse- ja sotsiaalministeeriumile kiri Haridusedepartemangult Sydney'st ühes sellele juurelisatud Graftoni avaliku kooli (Grafton Public School, New South Wales, Australia) õpilaste kirjaga, mis on adressitud Eesti koolide õpilastele rahuaate õhutamise eesmärgiga.

Graftoni kooli õpilased kirjutavad, et kogu Uue Lõuna Wales'i koolide õpilased pühitsevad täna, s.o. 27. augustil, Rahvaste Liidu päeva ja et üheks selle päeva kava punktiks on heatahte kirjade saatmine U.L. Walesi koolide õpilaste poolt tüdrukutele ja poistele 52 maal, kes on Rahvaste Liidu liikmed. Uue Lõuna Wales'i poisid ja tüdrukud leiavad, et on raske mõista, miks peaks olema võimalik sõda, hirmus, toores, kulukas sõda meie valgustatud ajastul. Nad on otsustanud mõelda, rääkida ja töötada rahuaate heaks ja loodavad, et teiste maade poisid ja tüdrukud on nendega solidaarsed selles õilsas püüdes. Eesti koolide õpilastele saadab Graftoni kool südamlikke tervitusi enda poolt ning 360.000 posilt ja tüdrukult, kes seisavad päikesepaistelise Lõuna Uue Wales'i koolide nimestikus, ja usub, et kõige südamlikumad suhted ja kõige avalikum heatahe on ja jääb lakkamatult püsima mõlemate maade vahel. Alla on kirjutanud õpilane John Bondfield.